

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 23. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252802462736/facsimile.pdf> (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

INDLEDNING

Flere af disse Bedømmelser og Sammenligninger findes tidligere hos Holberg, bl. a. i Epigrammer fra 1737, men det er uden Tvivl *Montaigne's* store Kapitel *Des Livres*, Om Bøgerne, der har givet ham Lyst og Mod til at udfolde sin subjektive Litteraturkritik. Forrest stiller han da Grotius, hvad der atter vidner om den Aabenbaring, Natur- og Folkeretten havde været for den unge Ludvig Holberg. Saa følger de romerske Forfattere, som er langt vigtigere for ham end de græske, der omtales kort. Blandt de nyere Skribenter kommer først Historikerne. Som Indledning til den moderne Filosofi nævnes de gamle Moral-filosoffer: Cicero, Seneca, Plutark, der saaledes danner Baggrund for Montaigne, Bayle og Leclerc. Tvangløst glider det litterære og livsfilosofiske Essay over i det metafysiske og teologiske. Med en kort Exkurs om Descartes' og Newtons Teorier om Himmellegemernes Bevægelse slutter denne Afdeling.

Efter et Par Sider om praktiske, ulitterære Gøremaal – Kvæstararbejdet og især Godsejervirksomheden – kommer en Skildring, der meget svarer til det første Brevs store Selvportræt. Her er det Holbergs Suk over den begyndende Alderdoms Plager, hans Grunde til ikke at gifte sig, Forsvar mod Bebrejdelser for Angreb paa Præstestand og Universitetet, hans Helbred og Formueforhold.

Var Holberg ræd for, at al denne Snak »om mig selv« skulde kede Læseren? Inden det store Brev er slut, afbryder han to Gange Beretningen om sig selv og sine Studier og indlægger ligesom en Bog i Bogen. Først en *Betænkning over nogle europæiske Folkeslag*. Det var, ogsaa paa Holbergs Tid, en yndet litterær Sport at give Karakteristikker f. Eks. af de europæiske Nationer. Jeg kender ikke noget præcist Forbillede for Holbergs Samling; samme Aar, 1743, udkom i Bruxelles *Essais sur le génie et le caractère des nations*, af François-Ignace d'Espiard. Den sammenligner mange Nationers Særtræk. I de følgende Aartier fremkom paa Tysk, Fransk og En-

TRE BREVE OM MIG SELV

gelsk beslægtede Skrifter, 1772 saaledes i Leipzig *Charakteristik der vornehmsten Europäischen Nationen*, der angives at være oversat fra Engelsk. Den lille tætte Bog behandler nøjagtig samme Nationer som Holberg, men i Rækkefølgen: Englænderne, Franskmændene, Italienerne, Spanierne, Tyskerne og Nederlænderne. For Kontinentets Beboere stod Englænderne, der i det 17. Aarhundrede havde oplevet Borgerkrigens Rædsler, som uligevægtige, Ekstremister. Vi er langt fra en senere Tids Forestilling om den flegmatiske Englænder, eller common sense-Englænderen! (jf. F. J. Billeskov Jansen: *Holberg som Epigrammatiker og Essayist II*, 1939, S. 84-90, og Ludvig Holbergs *Memoirer*, 1943, S. 209-301).

Og saa vender Autobiografen tilbage til sine »øvrigte Studier«, der tales hastigt om Jura, Hebraisk, Retorik og Historie. Mellem denne Passage og nogle Ord om hans Beskæftigelse med Lægevidenskab og Musik indskyder Holberg en ny lille Bog, seks Essays som *Prøve paa et moralsk System*. De kom alle igen paa Dansk i *Moralske Tanker* (1744) og kan læses i vort Bind X. I Indledningen hertil udredes Forholdet mellem Holbergs latinske og danske Essays.

Elementerne i de tre latinske Breve fordeler sig da som følger. I det første Brev har vi Ungdomsromanen og en Selvanalyse, der i det tredje faar en mere reflekterende Karakter. I dem alle tre Meddelelser om Forfatterskabet, især til Brug for Udlandet. I andet Brev en historisk Beretning om en Storbrand; i det tredje en kritisk Fremstilling af personlig Læsning, samt to selvstændige Smaa-bøger: Om Nationalkarakterer og Seks moralske Essays. Holbergs Levnedsbreve er saa mangesidige, at de fører frem til alle hans Bøger. En kronologisk Oversigt over Holbergs Liv og Værk finder Læseren paa Tidstavlen i Bind I, S. 8-10.

Tekstgrundlag. Tre Breve om mig selv er nyoversat fra Latin af Christopher Maaløe efter *Epistola [prima 1728; secunda 1737; tertia 1743] ad virum perillustrem*, Ludvig